

הערות מהר"י קאפח לפירוש המשנה מהדורתו עמית קאפח

במבוא למשנה עם פירוש רבינו משה בן מימון כתב מהר"י קאפח: "וגם אחרי שהעלה רבינו את דבריו על הספר, לא חדל מלבקרום ולהגיהם פעמים רבות... מהם שנויים וחזרה בפסק ההלכה, מהם בהבנת הפירוש, מהם בדיוק לשון בין יחיד לרבים ולהפך, מהם שפור לשון בלבד...".

כדרכו של הרמב"ם כך היתה גם דרכו של מהר"י, אשר לא חדל מעולם להגיה את ספריו, גם לאחר צאתם מבית הדפוס.

בכרכי פירוש המשנה לרמב"ם של מהר"י, המהדורה הראשונה עם הערבית, מצויות הערות רבות, מהם תוספת הערות, מהם הערות נוסח, מהם תיקוני דפוס ומהם הערות שמהר"י חזר בו מפירושו הראשון.

רוב ההערות נכתבו בספר ומיעוטן על גבי פיסת נייר. אספתי הערות אלו, ועתה עם הוצאת קובץ "מסורה ליוסף" לאור החלטתי לפרסם את כולן, למען תהיה תורת הרמב"ם ותורת מהר"י שלמה.

ההערות בסוגריים עגולות () הן שלי. במקומות הנחוצים, ציינתי לתיקונים במהדורה הנפוצה יותר, זו ללא הערבית.

עמית בן דוד בכמהר"י קאפח זצ"ל

סדר זרעים

מבוא

במבוא עמוד 18, בשורה המתחילה: "כתב היד לפניו, וכעין מה שכתב רבינו בתשובתו סי' רי"ב", צ"ל "סי' רי"ז".

הקדמת הרמב"ם

1. בהקדמה עמ' י"ג (עם מקור) עמ' ח' (ללא מקור), בשורה המתחילה: "והוא אמרו יתעלה והוא האיש..." צ"ל "והיה האיש".
2. בהקדמה עמ' ל"ד (עם המקור) עמ' י"ח (ללא מקור), בשורה המתחילה: "ממנה חדושים ולמד ממנה למודים" מהר"י העיר: "לכאורה אין תרגום זה נכון ותרגומתי כן כי טרם הגעתי לסה"מ בסימני עוף טהור". (עיין סה"מ עשה ק"נ ושם הערה 21 כתב מהר"י: "אסתקרא" - התחקות ועקיבה אחרי דבר מסוים לכל כלליו ופרטיו כדי למצוא את המשותף והמבדיל שבין פרטיו ואחדיו).
3. בהקדמה עמ' מ"א (עם מקור) עמ' כ"ב (ללא מקור), הערה 4, מהר"י הוסיף בסוף ההערה: "וראה פי' רס"ג למשלי ל' כ"ח מהדורת". (שם תרגום: "וסגולת השממית זירז בה את בני אדם להתעלות אל המעלות הרמות, מעלות המלאכים הרוחניים, כאשר רואים עוף דל נושא בידיו טיט וזולתו ממה שמתקין לו קן בתקרות היכלי המלכים").

מסכת ברכות

4. ברכות פ"ה משנה ה' מהר"י הוסיף בסוף הערה 11: "ודומה לזה תהילים ק"ט ז' ותפלתו תרגם רס"ג וצלותי ענה ותפלתי עליו".
5. ברכות פ"ו משנה ג' בפירוש המשנה: "ונובלות, הם הפירות הנובלים מן העץ כשהם פגים לפני שיבשלו", כתב מהר"י: "אפשר לא בשלו ואפשר ואינם בשלים".

6. ברכות פ"ו משנה ח' בפירוש המשנה: "אבל נוסח הברכה שמברכין אחרי המים בורא נפשות" מהר"י הוסיף "רבות".

מסכת פאה

7. פאה פ"א משנה א': "אלו דברים שאין להם שיעור, הפאה והבכורים והריאיון וגמילות חסדים ותלמוד תורה, ואלו דברים" מהר"י הוסיף "שאדם".
8. פאה פ"ז משנה ה' בפירוש המשנה: "המדל, המדלדל, מגזרת דל, וענינו אם כרת האשכולות וזרקן כדרך שכורת מן האשכולות", מהר"י תיקן וכתב "הזמורות וזרקן כדרך שכורת מאשכולות הענבים".
9. שם הערה 18, מהר"י מחק כל ההערה וכתב במקומה: "מתנות עניים פ"ד הל' כד". (הל' כ"ד במהד' וילנא, ובמהד' מהר"י הל' כ').

מסכת דמאי

10. דמאי פ"ד משנה ג' הערה 9, מהר"י כתב בסוף ההערה: "בהערה זו טעיתי אני ובאמת צ"ל כמו שתרגם המעתיק הראשון "הנשבע על חבירו", וכך כתב רבינו בהלכות מעשר פי"ב הל' ג". (הל' ג' במהד' וילנא ובמהד' מהר"י הל' מעשרות פי"ב הל' ד').

מסכת כלאים

11. כלאים פ"ט משנה ד': "תכריכי המת ומרדעת של חמור בין בהן", צ"ל אין.
12. כלאים פ"ט משנה ז' בפירוש המשנה: "ומנעל של זרב כמין מנעל מהלכין בו על המצעות", צ"ל "כעין תחתית הנעל, עושין תחת כף הרגל מהלכין בה".
13. כלאים פ"ט משנה ז' בסוף פירוש המשנה, מהר"י הוסיף הערה *17: "הוא מ"ש בהלכות כלאים פ"י הל' ט"ו מנעל שהוא כלאים ואין לו עקב". (הל' ט"ו במהד' וילנא ובמהד' מהר"י הל' י"ב).

מסכת שביעית

14. שביעית פ"ז משנה ו' הערה 27: "ראה פאה פ"א הערה 13", צ"ל 31.
15. שביעית פ"י משנה ה' הערה 22, במהד' עם המקור: "רשב"ג אומר כל מלוה שלאחר הפרוזבול משמט", צ"ל אינו משמט.
- שם בתרגום: "והוא אמרו רשב"ג אומר כל מלוה שלאחר פרוזבול משמיט", צ"ל "אינו משמיט" ובהמשך: "ודברי רשב"ג כמו שביארה המשנה, שאם קדם הפרוזבול ונתאחרה המלוה אינו משמיט ואין הפרוזבול מועיל", צ"ל "אז אינו משמיט ויהיה הפרוזבול מועיל". (וראה ספר הזכרון לרב יוסף בן דוד קאפה, בר אילן תשס"א, מאמרו של הרב יעקב אריאל שליט"א סעיף 34 שכיון לדבריו).
16. שביעית פ"י משנה ז' בפירוש המשנה: "והרודה ממנה בשבת הלוקח" צ"ל העוקר.

17. שביעית פ"י משנה ט' הערה 39: ויקרא טל ט"ז, צ"ל י"ט ל"ו.

מסכת מעשרות

18. מעשרות פ"א משנה ד' הערה 32: "מכאן עד סוף הפירוש לא היה במה"ק והוסיף במהדורא שלישית", והוסיף מהר"י: "וכן הוסיף בחולין פ"א מ"ה".

מסכת מעשר שני

19. מעשר שני פ"א משנה ב' בהערה 7, מהר"י הוסיף בסוף ההערה: "במה"ק חשב שבכור בעל מום לבעלים, וחזר ותקן לאחר שראה את הספרי, ראה בכורות פ"ג הערה 14".

מסכת חלה

20. חלה פ"ג משנה ט' בפירוש המשנה: "אן היה לו זיתים אחרים", צ"ל אם.

מסכת ערלה

21. ערלה פ"ב משנה י"ז הערה 35: "כ" פ' בהלכות מעשה הקרבנות פ"י הל' י"ג",
צ"ל "ולא פסק כן בהלכות מעשה הקרבנות פ"י הל' י"ג", והוסיף מהר"י
בסוף ההערה "אלא רק בשר התאווה נאכל לטהורי הכהנים".
22. ערלה פ"ג משנה ב' הערה 3: "וכן נראה מחבורו הלכות שבת פ"א הל' י"ח",
צ"ל פ"ט, וכן בהמשך ההערה: "ובחבורו בהלכות שבת פ"א הל' ז'", צ"ל
פ"ט.
23. ערלה פ"ג משנה ט' בפירוש המשנה: "אבל אם נתפרכו" צ"ל נתפרדו.

סדר מועד

מסכת שבת

- שבת פ"א משנה א' בפירוש המשנה במהד' עם המקור עמ' י"א שורה 8 וארבעה
צ"ל וארבעה. (במהד' ללא מקור, תוקן).
- שבת פ"ג משנה ג' בפירוש המשנה: "...ואסור לרחוץ בהן כל גפן" צ"ל גופו.
"...וכן חמין שהוחמו מערב יום טוב מותר לו לרחוץ כל גופו ביום טוב", צ"ל
"מותר לו לרחוץ בהם כל גופו ביום טוב".
- שבת פ"ז משנה ב' הערה 7: "... במסכת כלים פ"א מ"א", צ"ל פכ"א. (ושם
תרגם בשינויים קלים).
- שבת פ"ב משנה א' הערה 2: כדשמואל דף ק"ב ב', צ"ל כר' יוחנן דף ק"ב ב'
וכריב"ל בדף ע"ה ב'.
- שבת פ"ז משנה ו' הערה 10: מהר"י הוסיף בסוף ההערה "ולפירוש קרויה ראה
פרה פ"ה מ"ג".
- שבת פכ"ג משנה ב' בפירוש המשנה: "שכל זולת ספרי הנבואה ופירושיהם", צ"ל
או פירושיהם.

מסכת ערובין

7. ערובין פ"ד משנה ד' בפירוש המשנה: "ויש בזה תנאים והוא שדין פסי ביראות שנתבארו אינן מתירין משום מחיצה אלא אם היה באר מים והוא שלרבים ובארץ ישראל", צ"ל באר מים חיים.
8. ערובין פ"ב משנה ח' בפירוש המשנה: "ואמרו כטבלה מרובעת". מהר"י הוסיף הערה: "ראה מו"נ ח"א פרק ע"ג ההקדמה השלישית" (ראה שם הערה 45).
9. ערובין פ"ה משנה ב' בפירוש המשנה: "קרפף צלע מצלעות מרובע מדתו בית סאתים", צ"ל אשר מדתו.

מסכת פסחים

10. פסחים פ"ג משנה א' הערה 1: "ובתרומות פי"א מ"א", מהר"י הוסיף "ובכפורים פ"ח ב' ובמקוות פ"ז מ"ב".
11. פסחים פ"ה משנה ח' הערה 34: נרעי צ"ל גרעי. (תוקן במהד' ללא המקור).
12. פסחים שם: מהר"י הוסיף בסוף ההערה "וראיתי הרה"מ שתירץ דרבנו מפרש המשנה כשעה שנשנית וקודם התרת כלים נשנית, ברם לדידן אין צורך לטעם זה, לפיכך סתם בהלכה בחבורו".

מסכת שקלים

13. שקלים פ"ה משנה א' בפירוש המשנה: "וגם בן גבר היה מכריז בעת השקיעה" צ"ל גם בעת השקיעה.

מסכת כפורים

14. כפורים פ"א משנה ו' בהערות נוסח אות ד': "ושמא הינו דאחוי ליה בידיה קבוטר בריש...". מהר"י הוסיף "ורבנו בשו"ת סי' תמ"ב כי השוני הוא קבוטר או קפוטר".

15. כפורים פ"ד משנה ד' הערה 14, צ"ל ויקרא ט"ז י"ב.

מסכת ראש השנה

16. ראש השנה פ"ב משנה ז' בפירוש המשנה: "כמה היה גבוה כלומר כמה היה גבוה מעל האופק לפני ראות העין", צ"ל לפי ראות העין.

17. ראש השנה פ"ב משנה ז' בפירוש המשנה: "וכאשר נתברר לאחר הפקחים..." צ"ל לאחד.

מסכת תעניות

18. תעניות פ"ג משנה ה' בפירוש המשנה: "והטעם שלא קראו הלל", צ"ל שלא יקראו הלל.

מסכת מועד קטן

19. מועד פ"א משנה ד' בפירוש המשנה: "ומקרים את הפרצה, הוא שיתן את האבנים זו על זו ואינו טח אותן בסיד", צ"ל ואינו טח עליהן בסיד.

סדר נשים

מסכת יבמות

1. יבמות פ"ב משנה ז': "... זה נותן שנים גטים...", צ"ל "זה נותן שני גטים".

2. יבמות פ"ג משנה ד': "הרי לן חולצות ולא מתיבמות", צ"ל הרי אלו.

מסכת כתובות

3. כתובות פ"ג משנה ד' הערה 18 כתב מהר"י: "בכל הערה זו טעיתי, כי גם רבנו בהלכה כתב במקום מוכת שחין – מצורעת". (עיין רמב"ם הל' נערה בתולה פ"א הלכה ד').

4. כתובות פ"ז משנה א' בפירוש המשנה במהד' מקור ותרגום עמ' פ"ו, שורה ראשונה במקור שייכת לסוף השורה האחרונה בתרגום.

5. כתובות פ"ב משנה ג' בפירוש המשנה: "וכן עבדים והשפחות שהיו משרתים..." צ"ל "וכן העבדים והשפחות".

מסכת נדרים

6. נדרים פ"ג משנה י' בפירוש המשנה: "שהרי אמר ה' השמר הצרעת", צ"ל "השמר בנגע הצרעת".

7. נדרים פ"ה משנה ד' בפירוש המשנה: "ודבר של אותה העיר הוא מה שבני שותפין בו", צ"ל "הוא מה שבני העיר שותפין בו".

8. נדרים פ"ו משנה ב' הערה 12: "...כי כשכתב רבינו טיוטת הפירוש הפירוש לפניו..." צ"ל "טיוטת הפירוש היתה לפניו". (הטעות קיימת רק במהד' מקור ותרגום, במהד' תרגום תוקנה).

9. נדרים פ"ט משנה ג' בפירוש המשנה: "...וכאלו שבועה שלא אשא פלונית..." צ"ל "וכאלו אמר שבועה שלא אשא פלונית".

10. נדרים פ"א משנה ז': "ר' מאיר אומר אומר לא יפר", צ"ל "ר' מאיר אומר לא יפר".

מסכת נזירות

11. נזירות פ"א משנה ג' בפירוש המשנה: "ואין נזירות פחות משלשים יום", צ"ל "לכן לא תהא נזירות".
12. נזירות פ"ב משנה א' בפירוש המשנה בערבית: "... וכלאם בית שמאי מדפוע פלא נבאלי קאלוא כיף כאלוא", צ"ל "קאלוא כיף קאלוא".
13. נזירות פ"ג משנה ה' הערה 12, מהר"י מחק הערה זו וכתב במקומה "נזיר פ"א הל' ה'".
14. נזירות פ"ד משנה ד' הערה 15, מהר"י הוסיף בסוף ההערה: "וכך תיקן בתמורה פ"ג ופ"ד".
15. נזירות פ"ח משנה ב' בפירוש המשנה: "... התגלחה הראשונה בזמן טהרתו מן הצרעת אחר הטבילה", צ"ל "לפני הטבילה". וכן במקור הערבי: "בעד אלטבילה" צ"ל "קבל אלטבילה".

מסכת גטין

16. גיטין פ"ב משנה ב' בסוף פירוש המשנה הוסיף הערה: "עייין שער המלך בהל' גרושין פ"א הל' כ"ד שתירץ כל מה שיש להקשות כאן".

מסכת שוטה

17. שוטה פ"ג משנה ג' הערה 13, מהר"י תיקן את ההערה וכך צ"ל: "שבת פ"א הל' ב' וברכות פ"ב הל' ט'".

סדר נזיקין

בבא קמא

18. בבא קמא פ"ד משנה ג' הערה 8, בסוף ההערה הוסיף מהר"י: "וראה מו"נ ח"ג פי"ח".

19. בבא קמא פ"ז משנה ב': "גנב וטבח לרפואה ולכלבים, השוחט חולין בעזרה", צ"ל "גנב וטבח לרפואה ולכלבים, השוחט ונמצא טרפה, השוחט חולין בעזרה".

בבא מציעאה

20. בבא מציעאה פ"י משנה ב' בהערה, מהר"י הוסיף בסוף ההערה: "שם איתה בשוכר ומשכיר וכאן הרי סיים רבנו וכל זה בשותפין, לפיכך אין הערה זו נכונה".

בבא בתרא

21. בבא בתרא פ"א משנה ג' בפירוש המשנה: "מגלגלין עליו את הכל וענין הגלגל" צ"ל "וענין הגלגול".

22. בבא בתרא פ"ח משנה ב' הערה 11 הוסיף בסוף ההערה: "וראה ע"ז פ"א הע' 16, ובחבור הלכות בכורות פ"ד הל' א'".

מסכת סנהדרין

23. סנהדרין פ"א משנה ב' הערה 12 הוסיף בסוף ההערה: "וצריך להגיה 'שנים אומרים צריכה עבור ושלשה אומרים אינה צריכה בטלו שנים במיעוטן, שלשה אומרים צריכה ושנים אומרים אינה צריכה מוסיפים עליהם עוד שנים' ורבנו עצמו דלג בעת העתקה ולא הרגיש".

24. סנהדרין פ"ז משנה ד' בפירוש המשנה לפני הערה 31 על המילים "משכב הפוך" מהר"י העיר **"ברכות נ"ו ב"**, וכן בהמשך לפני הערה 71 במילים "משכב הפוך" מהר"י הוסיף **"ברכות נ"ו ב"**.

25. סנהדרין פ"ט משנה ה' בפירוש המשנה: "...או שנפלו סתירות בבדיקות ובחקירות". צ"ל "או שנפלו ספיקות", והעיר: **"טעות נפל בדפוס שנכתב סתירות כי 'שכוח' הם ספיקות"**.

26. סנהדרין פ"י משנה א' בהקדמה לפרק חלק: "והנה כת סוברת... ולומדים אנשי כת זו... שמתאימים לכאורה לטענתם..." צ"ל **"שמתאימים פשטיהם לכאורה לטענתם"**.

27. שם: "והיסוד השביעי נבואת משה רבינו. והוא, שנאמין שהוא..." צ"ל "והוא, שנדע".

28. שם: "והיסוד השמיני הוא התורה מן השמים. והוא, שנאמין שכל התורה..." צ"ל "והוא, שנהיה בדעה".

29. שם הערה 62: מהר"י הוסיף **"דברים ל"ג כ"א והוא הנכון"**.

30. שם: הערות 63, 64, 65, 66, 67, צ"ל 63, 64, 65, 66, 67.

31. שם הערה 80: מהר"י תיקן **יחזקאל ט' ט'**.

32. שם: והיסוד השלשה עשר... וכאשר יהיו קיימים לאדם כל היסודות הללו ואמונתו בהם אמיתית, צ"ל **"ודעתו בהם אמת"**.

33. שם: "וכבר הארכתי... שזה תועלת באמונה לפי שאני... ועיון בדעות נכונות ובלתי נכונות, וסכום מה שצריך להאמין מהם ובירורו בטענות וראיות..." צ"ל "וכבר הארכתי... שזה תועלת בדעה... ועיון בסברות נכונות ובלתי נכונות, וסכום מה שצריך להיות בדעה מהם ובירורו בהוכחות וראיות".

מסכת מכות

34. מכות פ"ג משנה א' הערה 53 מהר"י הוסיף בסוף ההערה: **"וכבר שאל ע"ז הר' צרור החיים בפ"ב עבודה זרה הל' ז"**.

מסכת עדיות

35. עדיות פ"א משנה ה' בפירוש המשנה: "כלומר שהיא ראש ישיבת...". צ"ל "שיהא".

מסכת עבודה זרה

36. עבודה זרה פ"ה משנה ג' בסוף פירוש המשנה מהר"י כתב: "במה"ק היתה כאן תוספת שכלי סתום אם היה חסר וכן הנוז אם טלטלו הגוי מנסך, ונמחק".

37. עבודה זרה פ"ה משנה ו' בפירוש המשנה: "בלשת, נקרא צבא הנכנס לעיר לשדדה", הוסיף מהר"י הערה: "במה"ב מוסיף (הרמב"ם) "או להצטייד משם באוכל", וכן במקור בערבית "או ליתזאוד מנהא".

מסכת אבות

38. הקדמה למסכת אבות הפרק השני (בין הערה 6 ל- 7): "...אבל החלק ההוגה... אבל אין בו מעשה שאפשר להניח עליו בסתם שם מצוה או עברה", צ"ל "בסתם שם מעשה מצוה או עברה". וכן במקור בערבית מוסיף את המילה עמל (והוסיף מהר"י בצד - כ"י אוכס').

39. הקדמה למסכת אבות הפרק הרביעי (לאחר הערה 51): "הנה נתבאר... ושלמה אמר בהחלט אין אדם צדיק...". צ"ל "כי אדם אין צדיק", והוסיף בהערה "וכן תיקן רבינו, בכ"י אוכס'".

40. הקדמה למסכת אבות, הפרק הששי במקור הערבי: "ואכמל מן אלד' לא יהוא הא ולא יתאלם... ואכמל מן אלד' לא יהואהא ולא יתאלם...", צ"ל "ולא יהואהא... ואכמל כאן שוקה ללמעאצי ותאלמה...".

41. הקדמה למסכת אבות הפרק השמיני: "... אבל הדבר המפורסם... ולא כן אמונתנו אנו אלא הרצון היה...". צ"ל "ולא כן אנו סוברים".

42. אבות פ"ב משנה א' בפירוש המשנה במקור הערבי: "איצ'א לם יבן מן עקאבהא", צ"ל "איצ'א לם יבן פתסתדל" (והוסיף מהר"י בצד - כ"י א').

43. אבות פ"ג משנה ה' במקור הערבי: מהר"י מחק את כל המקור וכתב במקומו "כ"י א' - יקול הנעור בלילה לבטלה מן ינפרד בנפסה איצ"א לא לגאיה אלא לבטלה וכד'לך המפנה לבו מדרכי העולם לא לאדראך חקיקה אלא...".
44. אבות פ"ה משנה ג' בסוף הערה 49 מהר"י הוסיף: "במו"נ ח"א פ"ה נראה שרבינו מפרש על השגתם המשובשת בויחזו את האלהים ויאכלו וישתו".
45. אבות פ"ה משנה ז' הערה 90, מחק "דברים כ"ח מ"ג" וכתב "ויקרא כ"ו י"ט וצ"ל ונתתי את שמיכם כברזל".

הוריות

46. הוריות פ"ב משנה ב' במקור הערבי: "... ואן כאנוא מיעוט פהו פטור", העיר "במה"ק היה מיעוט יביא קרבן כשבה או שעירה כמא יביא כל מן עמל עלי מא תקדם פי אלפרק אלד'י קבל הד'א. וכבר נמחק".
47. הוריות פ"ג משנה ה' במקור הערבי: "... מן ילזמה עליה אבילות פהו יתסמי אונן..." צ"ל "עליה אל אבילות". מדאוריתא ונמחק ותוקן כלפנינו. ובהמשך "ולא ביום המיתה ובשרט אן יקבר" מהר"י העיר "בכ"י א' יש סימן מחיקה על שלש תיבות הללו".
- וכן בתרגום מהר"י מחק את המילים "ובתנאי שיקבר".
- וכן הוסיף מהר"י בסוף הערה 17: "ואין זה נכון כי בכ"י א' נמחו המילים 'ובתנאי שיקבר'".

סדר קדשים

מסכת זבחים

1. הקדמה לזבחים (בין הערה 59 ל-60): "... כלומר שלא תמצא ממון שקונין בו קרב" צ"ל קרבן.
2. זבחים פ"ד משנה ה' הערה 37: "... מעלה היא שעשו בהם חכמים", מהר"י העיר "אין זה מדויק".

מסכת מנחות

3. מנחות פ"ג משנה ב' הערה 16 מהר"י הוסיף: "וראה גם אהלות פ"ג מ"ז".
4. מנחות פ"ד משנה א' הערה 7 (המהד' עם הערבית בלבד) שורה 5: "יג'על איהמא שם מפרדא" צ"ל "שא מפרדא".
5. מנחות פ"ט משנה ג' הערה 21 מהר"י הוסיף: "וראה לעיל פ"ג הע' 16".
6. מנחות פ"י משנה ז' בפירוש המשנה: "השרישו הרי זה מותר לקצרו קודם קצירת העומר", צ"ל "אחרי קצירת העומר".
וכן במקור הערבי במקום קבל צ"ל בעד. ושם הערה 33 מהר"י מחק את כל המשפט האחרון (מהמילים "ולא עוד" עד סוף ההערה).
7. מנחות פ"א משנה ז' הערה 32: "... וכולן בדין ואודן", צ"ל "בד"ו ואד"ו".

מסכת חולין

8. חולין פ"ג משנה ד' בפירוש המשנה: "ואם נחתך מתחת צומת הגידים ונשארה צומת הגידים..." מהר"י העיר "אפשר בלעדי וכוונת שתיהן אחת".
9. חולין פ"ד משנה ג' הערה 10, צ"ל "ויקרא י"א ל"ט".

מסכת ערכים

10. ערכים פ"ב משנה ו' הערה 50 מהר"י הוסיף בסוף ההערה "ודברי הכס"מ שם תמוהים".

11. ערכים פ"ג משנה ב' הערה 7: צ"ל "במדבר ל"א כ"ח".

מסכת תמורה

12. תמורה פ"ה משנה א' הערה 3 צ"ל הערה 2.

מסכת כרתות

13. כרתות פ"ב משנה א' הערה 4: צ"ל מ"ה.

14. כרתות פ"ג משנה ד' בפירוש המשנה בתחילת הפירוש נדפס בטעות [י] צ"ל [ד].

מסכת תמיד

15. תמיד פ"ד משנה ב': "אלא נוקבו מתוך ערקבון" צ"ל ערקובון.

16. תמיד פ"ה משנה ד' בפירוש המשנה: "ולוקח את הכף בידו ועושה בה" צ"ל בו.

17. תמיד פ"ו משנה א' הערה 1, צ"ל פ"ג מ"ט.

18. תמיד פ"ו משנה ג' בפירוש המשנה: "ובשעת נסוך היין אומרים הכהנים בשיר" צ"ל הלויים.

מסכת מדות

19. מדות פ"ג משנה ד' בפירוש המשנה: "כיון שהזכיר שהיו מלבנין אותו...". כתב: יותר נכון מקנחין.

סדר טהרות

1. בשער עמוד 7 שורה 5: "כגון בכלים פי"ב מי"ז", צ"ל "פי"ז מי"ב".

מסכת כלים

2. כלים פ"ב משנה ג' הערה 51: "ונלמד מתוספתא כלים בבא מציעאה פ"ח הל' א'", צ"ל פ"ז.
3. כלים פ"ה משנה ז' בפירוש המשנה במקור הערבי: "...מרכבה עלי סטה", צ"ל עלי סטה.
4. כלים פט"ז משנה ד': "...התורמל משיחסום ויקנב", צ"ל וינקב.
5. כלים פכ"ב משנה ג': "...ספסל שנטל אחד מראשיו, טהור", צ"ל טמא.
6. כלים פכ"ח משנה ח' הערה 26: "דק ועידן", צ"ל דק ועדין.
7. כלים פ"ל משנה ד' בפירוש המשנה: "ואמרו נכנסת בטומאה לפי שתחילתה אבות הטומאה", צ"ל אבות הטומאות.

מסכת אהלות

8. אהלות פ"ז משנה ז' הערה 25 (מהד' מקור ותרגום), שורה כפולה.
9. שם "ואם משהוציא ראשו אין נוגעים בו שאין בו שאין", יש למחוק את המילים "שאין בו".

מסכת נגעים

10. נגעים פ"ו משנה ח' בפירוש המשנה: "והוא ממה שנאמר כי אש קדחה באפי", צ"ל קדחתם.
11. נגעים פ"ח משנה א' בפירוש המשנה: "...כמו שהיתה לפי התפשטותה שהוא..." צ"ל לפני.

12. נגעים פ"ט משנה ג': "אמרו לו והלא מקומה כגריס, אמרו להן לא שמעתי", צ"ל אמר להן.

13. נגעים פ"י משנה א': "...דברי עקיבה" צ"ל ר' עקיבה.

14. נגעים פי"ב משנה א' הערה 1: ויקרא ל"ד י"ד, צ"ל י"ד ל"ד.

15. נגעים פי"ד משנה א' : "וחופר וקבורה בפניו", כתב מהר"י: "צ"ל וקבורה י"ג וקבורה".

16. נגעים פי"ד משנה א' הערה 6: מהר"י כתב "צריך לציין ספרי במדבר י"ט ו"י".

מסכת פרה

17. פרה פי"ב משנה ו' בפירוש המשנה: "כדי שיטביל ראשי גבעולין וענין דברי יהודה", צ"ל ר' יהודה.

18. טהרות פ"א משנה ג' בפירוש המשנה: "ואין האדם האוכל מנה חצי פרס", צ"ל ממנה.

19.

מסכת טהרות

20. טהרות פ"י משנה ב' בפירוש המשנה: "וכן התינוקות נאמנין התינוקות האלה לומר שלא נגעו בשמן", צ"ל "נאמנין לומר התינוקות האלה לא נגעו בשמן".

מסכת נדה

21. נדה פ"ג משנה ד' בפירוש המשנה: "ושליה הוא הנרתיק", צ"ל החותל.

22. נדה פ"ח משנה ד' בפירוש המשנה: "אבל אם היה מקום הדם עגול אין זה בקנוחה..." צ"ל בהתנקותה.

מסכת מכשירין

23. מכשירין פ"ד משנה ה' בפירוש המשנה: "הנתזין הניצוצות הנתזין ממנה..." ,
צ"ל הנתזין.

24. מכשירין פ"ד משנה ט' בפירוש המשנה: "...ואף על פי שהיא בתוך המקוה..." , צ"ל שהן. ושם בהערה 17: "...שהיא ומוסב על הקדרה".
מהר"י העיר "טעה בנדפס ובכ"י שהן" (וראה טומאת אכלין פ"ב הי"ט מהד' מהר"י).